

Το φως που ζωντανεύει

Δημοσίευση: 26 Φεβ 2017, 21:27 | Τελευταία ενημέρωση: 26 Φεβ 2017, 21:27

Καθώς γερνάω, γίνομαι όλο και πιο ευαίσθητος ως προς την ποιότητα του φωτός. Σαν τον αέρα, είναι κάτι που το παίρνουμε ως δεδομένο. Αλλά ο αέρας, κατά κάποιον τρόπο, κατακτά κάτι από όλες τις αισθήσεις• τον νιώθουμε καθώς αναπνέουμε ή μέσω των ριπών στην ατμόσφαιρα, τον μυρίζουμε, ενίοτε τον βλέπουμε όταν είναι μολυσμένος. Για πολλά χρόνια, σπάνια σκεφτόμουν το φως. Βεβαίως συνειδητοποιούσα πώς το φως αλλάζει όταν η γη συναντά τη θάλασσα. Μεγάλωσα, βλέπετε, μόνο δέκα χιλιόμετρα από τη Βόρεια Θάλασσα, και ήξερα καλά ότι το φως εντείνεται και δυναμώνει καθώς η γη υψώνεται προς τα χωριά δίπλα στην ανατολική ακτή του Γιορκσάιρ. Στο Ακρωτήριο Σπεν (Spurn Point), όπου το ποτάμι Χάμπερ και η Βόρεια Θάλασσα περικυκλώνουν από τρεις πλευρές τη στενή λωρίδα γης, το φως χορεύει από τη μια πλευρά του οριζοντα στην άλλη, ακόμα και τις χειμωνιάτικες μέρες. Αλλά γενικά, καθόλη τη διάρκεια της ζωής μου, το φως για μένα ήταν απλώς ένα απαρατήρητο, ως επί το πλείστον, φόντο μπροστά στο οποίο ξεδιπλώνόταν η καθημερινότητά μου.

Εδώ και μια δεκαετία, ωστόσο, παρατηρώ το φως σχεδόν κάθε μέρα. Αυτό, οφείλεται, εν μέρει, στο ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο στερούμαστε βαθμιαία πλέον της έντασής του. Οι παρατηρητές του κλίματος μας λένε ότι τα τελευταία δέκα περίπου χρόνια η νεφοκάλυψη έχει αυξηθεί ως συνέπεια της αύξησης των περιφερειακών διαφορών θερμοκρασίας. Το Λονδίνο, ιδιαιτέρως, μοιάζει να καλύπτεται σχεδόν συνέχεια από ένα γκριζο πέπλο. Ευτυχώς για τις αισθήσεις μας, υπάρχουν πολλές αποχρώσεις του γκριζου...

Όπως ξέρω από τα χρόνια που πέρασα στην Ελλάδα, η διαφορά με το ελληνικό φως δεν θα μπορούσε να είναι πιο αξιοπρόσεκτη. Όσο δυσώϊωνη και αν είναι η οικονομική και δημοσιοοικονομική πρόγνωση εκεί, το ελληνικό φως, προ παντός τους καλοκαιρινούς μήνες, παραμένει μοναδικό σε ό,τι αφορά την έντασή του, τη σαφήνιά του, και τη λάμψη του. Βεβαίως, αυτή η ένταση διακυμαίνεται με το πέρασμα των εποχών. Και θυμάμαι πολλές μαγικές στιγμές. Τον Απρίλιο του 2015, λόγω χάρη, η ανατολή του ηλίου πάνω από τη Σκύρο μεταμόρφωσε ένα πρωινό τρέξιμο σε μια υπερβατική εμπειρία• ήταν τόσο θαυμάσιος ο χορός του φωτός πάνω στο νερό και τα λίγα σύννεφα στον ουρανό. Μόνο έναν μήνα αργότερα, το φως που έλαμπε στην κορφή του Ταύγετου ήταν τόσο έντονο που ολόκληρο το τοπίο, από την Καλαμάτα δυτικά στο Γύθειο ανατολικά, φαινόταν ότι θα μπορούσε κανείς να το αγγίξει με τα χέρια του. Το καλοκαίρι, το φως και η ζέση που το συνοδεύει έχουν υλική υπόσταση, κάτι το σωματικό. Αυτό που κάποιοι περιγράφουν ως εκτυφλωτικό και φρικτό φως, για μένα αποτελεί μια διάχυση φωτός ζωντανή και καταφατική, που, όμως, υποδηλώνει το αντίθετό της. Αυτή η αντιφατική δυνατότητα του φωτός είναι, πιστεύω, αυτό που εκφράζει ο Σεφέρης με την οξυδερκή του φράση "αγγελικό και μαύρο φως", από το σπουδαίο του ποίημα αποκάλυψης Κίχλη. Και το βράδυ, όταν γίνεται απαλότερο, το καλοκαιρινό φως συνεχίζει να μαγεύει. Σκέφτομαι τον Υμηττό να γίνεται αργά ροδαλός, ή την πανσέληνο να τραβάει το σκάφος μας προς τη Πάτμο, πάνω στην φεγγαρογραμμή στα κατάρμαυρα νερά του Αιγαίου.

Στην αρχή του χειμώνα, επέστρεψα στο Λονδίνο και, όπως ανέφερα στο τελευταίο μου μπλογκ, τα βρήκα λίγο δύσκολα. Πολύ σύντομα το σύνδρομο στέρησης άρχισε να με καταβάλλει, και έτσι αγόρασα για τον εαυτό μου μια λάμπα SAD (Seasonal Affective Disorder = Εποχιακή συναισθηματική διαταραχή). Κάθε μέρα εκπέμπει πάνω μου έντονο λαμπερό φως για δέκα περίπου λεπτά. Είναι τεχνητό, αλλά τα οφέλη του είναι απροσδόκητα καλά.

Προσπαθώ επίσης να βρω και να εκτιμήσω το φως με άλλους τρόπους, συμπεριλαμβανομένης της τέχνης. Χάρη σε μια θαυμάσια αναδρομική έκθεση στο Tate Britain, οι θαυμαστές του Χόκνι μπορούν να συγκρίνουν τη μαεστρία με την οποία εκφράζει το έντονο φως της Καλιφόρνιας με την πολύ διαφορετική προσέγγιση που υιοθετεί σε σχέση με τις ήρεμες διπλές φωτός στις τοπιογραφίες του για το Γιορκσάιρ (<http://www.tate.org.uk/whats-on/tate-britain/exhibition/david-hockney>). Και το αγγλικό φως είναι το αντικείμενο ενός υπέροχου καινούργιου βιβλίου, Έξι πτυχές του φωτός (Six Facets of Light), που γράφηκε και δημοσιεύτηκε πρόσφατα από την Άνν Ρο (Ann Wroe) (<https://www.penguin.co.uk/books/1109815/six-facets-of-light/>). Η Ρο θαυμάζει ιδιαίτερα την ποιότητα του φωτός στη νότια ακτή της Αγγλίας, όπου το άφθονο φως έρχεται να συμπληρώσει το αυστηρό άσπρο των περίφημων ασβεστολιθικών γκρεμών, και, όπως δηλώνει κι η ίδια, "το φως γεμίζει τον ουρανό και κατακυλάει από τους τοίχους, έτσι που να λάμψει ακόμα και μια βόρεια όψη". Αν και περιμένω με υπομονή την επόμενη μου επίσκεψη στην Ελλάδα το Πάσχα (το φως! το φως!), πρόκειται για μια ελπιδοφόρα υπενθύμιση ότι το φως εμπνέει και ζωντανεύει παντού.

Ένας ελληνόφωνος Άγγλος
24 Φεβρουαρίου 2017